

POHYB ORGANIZOVANÉHO ÚTVARU CHODCŮ,

VČETNĚ SPECIFIK PRO ORGANIZOVANOU SKUPINU DĚTÍ

Obsah

	Než vyjdeme mimo školu	4
	Chůze v útvaru	7
	Chůze po pozemní komunikaci	16
	Cestování	21
	Cestujeme vlakem	29
	Převaha autobusem dálkové přepravy	33

Vážení pedagogičtí pracovníci,

dovolujeme si vám nabídnout brožuru, která by vás měla seznámit se základními pravidly pohybu v dopravním prostředí, pomoci vám řešit situace, které jsou náročné na bezpečnost a organizaci při práci s žáky. Klade si za cíl provést každého z vás situacemi v silničním provozu a pomoci řešit tyto situace v souladu se zákony a příslušnými vyhláškami.

Předkládáme vám základní zákony a vyhlášky, které se bezprostředně týkají bezpečnosti, ale také povinností, které pedagogičtí pracovníci musí naplnit pro zajištění maximální bezpečnosti dětí a žáků, které doprovází na aktivitách konaných mimo školu a školská zařízení.

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i
a Ministerstvo dopravy, samostatné oddělení BESIP

NEŽ VYJDEME MIMO ŠKOLU

POUČENÍ O BEZPEČNOSTI

Obr. 1:

Poučení o bezpečnosti ve třídě

Většina škol řeší poučení o bezpečnosti při činnostech ve škole a mimo školu pouze na začátku školního roku hromadnými pokyny pro děti a žáky a následným zápisem do třídní knihy.

Pro bezpečný pohyb žáků a také jako ochrana pedagogických pracovníků je povinností před každým opuštěním školní budovy poučení znovu provést, udělat o tom záznam do třídní knihy a vždy se zaměřit na specifické situace pro danou aktivitu. Než se organizovaná skupina dětí nebo organizovaný útvar žáků vydá kamkoliv na procházku, na výlet nebo jakoukoliv mimoškolní činnost, která se koná v doprovodu pedagoga nebo vedoucího zájmového útvaru, například sportovního, je nezbytné poučit žáky, respektive účastníky akce, o bezpečnosti při pohybu mimo školu nebo případně jiného školského zařízení. Je nezbytné seznámit žáky s možnými situacemi, které během pobytu mimo školu mohou nastat. Doprovod je zodpovědný za děti/žáky po celou dobu konání školní nebo mimoškolní akce až do okamžiku, kdy je akce oficiálně ukončena. Doporučuje se poučit žáky o zákazu používání mobilních telefonů během chůze i během celé akce, v souladu se školním řádem.

O začátku a konci školní akce a místu konání jsou dopředu seznámeni rodiče, kteří s účastí na akci konané mimo školu (např. divadelní představení, koncert, výlet apod.) souhlasí svým podpisem, např.

VYSVĚTLIVKY, ODKAZY NA ZÁKONY
A VYHLÁŠKY:

Termín „dětí“ je určen pro předškolní vzdělávání, resp. pro děti, které nepodléhají povinné školní docházce, zpravidla ve věku 3–6 let. Pro zjednodušení textu je používán na některých místech textu termín „dětí“, který zastupuje oficiální terminologii „organizovaná skupina dětí“. Terminologie „dětí“ odpovídá RVP pro předškolní vzdělávání.

Termín „žáci“ se vztahuje na ty, kteří podléhají povinné školní docházce, tj. zpravidla ve věku 6–15 let.

zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu¹

§ 2

a) účastník provozu na pozemních komunikacích je každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích.

Výklad zákona:

Účastníkem provozu na pozemních komunikacích je tedy především osoba, která řídí motorové nebo nemotorové vozidlo anebo tramvaj, spouzdětec, chodec, jezdec na zvířeti, vozka, průvodce vedených nebo hnaných zvířat, osoba přibraná k zajištění bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích apod.

vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

¹ Pro účely dokumentu byl použit zkrácený název zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, dále jen „silniční zákon“

NEŽ VYJDEME MIMO ŠKOLU

ZAČÁTEK A KONEC AKCE

ZÁZNAM DO TŘÍDNÍ KNIHY

ODPOVĚDNOST VEDOUcíHO ZÁJEZDU

v zápisníku žáka nebo potvrzením v elektronické žákovské knížce apod. Pro formu oznámení rodičům se škola vždy řídí školním řádem.

Školní akce většinou začíná ve škole nebo jiném školském zařízení, případně na místě předem určeném školou, a je zpravidla ukončena na stejném místě, pokud si rodiče písemným souhlasem nevyžádají pro žáka individuální ukončení na jiném místě. Například se jedná o individuální odchod z divadelního představení, které se koná v rámci školní výuky, do zájmového kroužku tak, aby se žák nemusel vracet do školy se skupinou žáků. Pro tento případ musí být vysloven písemný souhlas zákonného zástupce žáka. Dalším krokem je vytvořit o poučení záznam tak, aby bylo možno doložit, že poučení dětí/žáků před opuštěním prostoru školy nebo školského zařízení (např. školní družiny) bylo skutečně provedeno. Zápis se provádí do třídní knihy v souladu s požadavky na vedení dokumentace.

„Poučení“ musí být provedeno vždy před akcí. Za bezpečnost a ochranu zdraví všech účastníků akce, tedy žáků i pedagogů, popř. ostatních osob, odpovídá výhradně škola. Pedagog, který je v zaměstnaneckém poměru ke škole (stejně jako i ostatní pedagogové, kteří se budou účastnit např. zájezdu) odpovídá zaměstnavateli za škodu pouze v rozsahu stanoveném zákoníkem práce, kde platí, že se zaměstnanci musí prokazovat zavinění.

§ 3

(1) Bezpečnost a ochranu zdraví žáků ve škole, při vzdělávání mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, a při akcích konaných mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, zajišťuje právnická osoba, která vykonává činnost školy, svými zaměstnanci, vždy však nejméně jedním pedagogickým pracovníkem. Zaměstnanec, který není pedagogickým pracovníkem, může ředitel školy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků určit pouze, pokud je zletilý a způsobilý k právním úkonům.

(2) Při akcích konaných mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, nesmí na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví žáků připadnout více než 25 žáků. Výjimku z tohoto počtu může stanovit s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ředitel školy.

(3) Při akcích konaných mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, kdy místem pro shromáždění žáků není místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, se zajišťuje bezpečnost a ochrana zdraví žáků na předem určeném místě 15 minut před dobou shromáždění. Po skončení akce končí zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví žáků na předem určeném místě a v předem určeném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce škola oznámí nejméně 2 dny předem zákonným zástupcům žáků.

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy 2005, Č.j.: 37 014/2005-25

zákoník práce č. 262/2006 Sb., § 250, § 252 a § 255

NEŽ VYJDEME MIMO ŠKOLU

Rizikovou činností pro doprovod žáků je např. manipulace s mobilním zařízením (telefonem apod.).

zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
§ 2

(1) Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálněpedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen „přímá pedagogická činnost“); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.

(2) Přímou pedagogickou činnost vykonává

- a) učitel,*
- b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,*
- c) vychovatel,*
- d) speciální pedagog,*
- e) psycholog,*
- f) pedagog volného času,*
- g) asistent pedagoga,*
- h) trenér,*
- i) metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně.*

CHŮZE V ÚTVARU

CHŮZE PO CHODNÍKU

Obr. 2:

Před útvarem chodců jde pedagogický doprovod

Po chodníku se chodí vždy vpravo. Organizovaný útvar chodců jde tak, aby netvořil překážku pro ostatní chodce. Chůze je povolena pouze ve dvojstupu. Doprovázející osoba, tzn. pedagog nebo další odpovědný pracovník, může ustanovit, kdo půjde jako první dvojice² a poslední dvojice.

Organizovaná skupina dětí, které nepodléhají povinné školní docházce, chodí po chodníku ve dvojicích. Při chůzi děti/žáci zachovávají rovnoměrné odstupy od dvojice předcházející. Během chůze musí sledovat pokyny doprovázející osoby – učitele nebo vychovatele školní družiny a dalších osob, které jsou zodpovědné za bezpečnost dětí/žáků.

Jestliže širě chodníků neumožňuje chůzi ve dvojicích, je nezbytné jít za sebou. V okamžiku, kdy situace na chodníku umožňuje opět chůzi ve dvojicích, se útvar opět zformuje – seřadí se a pokračuje v chůzi ve dvojicích. Při chůzi vedoucí organizovaného útvaru chodců nebo organizované skupiny dětí dbá na bezpečnost chodců, kteří jdou ve stejném směru anebo jdou proti útvaru.

Pro pobyt mimo školní zařízení platí bezpečnostní pokyny, které specifikují maximální počet dětí ve skupině. U jednotlivých věkových kategorií – dětí mateřských škol a u žáků základních škol – se liší počty dětí ve skupině, za které nese odpovědnost doprovázející osoba, tzn. pedagogický pracovník – viz Příloha na zákony a vyhlášky MŠMT.

² Jako první dvojici se doporučuje zvolit děti/žáky, kteří zvládnou úlohu nejít příliš rychle a hlídat si mezery od dvojice následující.

vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů o počtu žáků na jednoho pedagoga

zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 48/2005 Sb.

Doprovázející osoba je plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole. Při náročnějších akcích je v některých obcích a městech možno požádat o doprovod městské policie nebo pověřené osoby dle ustanovení § 79 odst. 1 písm. j)

§ 65

Útvar chodců

(5) Organizovaný útvar chodců jdoucí nejvýše ve dvojstupu smí jít po chodníku, a to vpravo; přitom nemusí být označen podle odstavce 2.

(6) Pro organizovanou skupinu dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, platí ustanovení pro chodce.

CHŮZE V ÚTVARU

POKYNY DOPROVÁZEJÍCÍCH OSOB

DOPRAVNÍ ZNAČKY

Ve většině případů organizovaný útvar chodců – školní mládeže doprovází pouze jeden pedagogický doprovod (školní třída), pokud ředitel zařízení nestanoví jinak.

Pro doprovázející pedagogy nebo osoby plně způsobilé se doporučuje domluvit se s dětmi/žáky na signálech, které budou sledovat a podle kterých se budou chovat. Například zvednutá paže (pozor) nebo rozpažení k zastavení celého útvaru. Jde o případy, kdy se útvar pohybuje v blízkosti frekventované silnice a je nebezpečí, že by nebylo slyšet pokyny udělované hlasem doprovázející osoby. Jako první dvojici se doporučuje zvolit děti/žáky, kteří zvládnou úlohu nejít příliš rychle a hlídat si mezery od dvojice následující.

Ustanovení § 56 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu říká, že: „pro organizovaný útvar chodců, například příslušníků ozbrojených sil, **školní mládeže** nebo průvod, platí přiměřeně povinnosti řidiče podle § 5 odst. 1 písm. b), § 11 odst. 1, § 12 až 16, § 20 až 24, § 25 odst. 1 a 2, § 27, § 28 odst. 1, 2 a 5, § 29 a 30“. Útvar chodců musí veškeré dopravní značení plně respektovat a podle toho se na pozemních komunikacích chovat. Dle ustanovení § 2 písm. a) zákona o silničním provozu účastníkem provozu na pozemních komunikacích je každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích. Jedná se především o zákazovou dopravní značku č. B 30 „Zákaz vstupu chodců“ dle přílohy č. 3 k vyhlášce č. 294/2015

zákon č. 361/2000 Sb., silniční zákon

§ 3

Základní podmínky účasti na provozu na pozemních komunikacích

(1) Provozu na pozemních komunikacích se nesmí účastnit osoba, která by vzhledem k věku nebo ke sníženým tělesným nebo duševním schopnostem mohla ohrozit bezpečnost tohoto provozu. To neplatí, pokud osoba sama nebo jiná osoba učinila taková opatření, aby k ohrožení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích nedošlo.

Obr. 3:

B 30 – Zákaz vstupu chodců

zákon č. 361/2000 Sb., silniční zákon

§ 5

Povinnosti řidiče

(1) Řidič je kromě povinností uvedených v § 4 dále povinen

d) dbát zvýšené opatrnosti zejména vůči dětem, osobám s omezenou schopností pohybu a orientace, osobám těžce zdravotně postiženým a zvířatům, brát ohled na vozidlo přepravující děti, řidiče začátečníka nebo osobu těžce zdravotně postiženou označené podle prováděcího právního předpisu a na výcvikové vozidlo označené podle zvláštního právního předpisu

CHŮZE V ÚTVARU

Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích ve znění pozdějších předpisů.

Značka zakazuje chodcům vstoupit na pozemní komunikaci nacházející se v prostoru za značkou. Útvar chodců nesmí přelézat nebo podlézat zábrany, které se na chodníku vyskytují.

Další dopravní značkou je dle přílohy č. 5 k vyhlášce č. 294/2015 Sb. informativní značka provozní č. IP 6 „Přechod pro chodce“. Značka označuje přechod pro chodce vyznačený vodorovnou značkou „Přechod pro chodce“, a to zejména mimo křižovatku. Značka vyznačuje místo určené pro přechod chodců přes pozemní komunikaci. Vodorovné dopravní značení č. V 7b dle přílohy č. 8 k vyhlášce č. 294/2015 Sb. stanoví „Místo pro přecházení“. Značka vyznačuje místo uzpůsobené pro přecházení chodců přes pozemní komunikaci. Řidič vozidla nesmí chodce přecházejícího pozemní komunikaci v místě pro přecházení ohrozit. Před vstupem na vozovku se chodec musí přesvědčit, zdali může vozovku přejít, aniž by ohrozil sebe nebo ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích. Chodec smí přecházet vozovku, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy příjíždějících vozidel nedonutí jejich řidiče k náhlé změně směru nebo rychlosti jízdy.

§ 56

Útvar chodců

(1) Pro organizovaný útvar chodců, například příslušníků ozbrojených sil, školní mládeže nebo průvod, platí přiměřeně povinnosti řidiče podle § 5 odst. 1 písm. b) § 11 odst. 1, § 12 až 16, § 20 až 24, § 25 odst. 1 a 2, § 27, § 28 odst. 1, 2 a 5, § 29 a 30.

(2) Za snížené viditelnosti musí být organizovaný útvar chodců označen vpředu po obou stranách neoslňujícím bílým světlem a vzadu po obou stranách neoslňujícím červeným světlem. Označení světly může být nahrazeno oděvními doplňky s označením z retroreflexního materiálu.

(3) Organizovaný útvar chodců na mostě nesmí jít jednotným krokem.

(4) Za dodržování povinností podle odstavců 1 až 3 odpovídá vedoucí útvaru, jímž může být jen osoba starší 15 let, která je k tomu dostatečně způsobilá.

(5) Organizovaný útvar chodců jdoucí nejvýše ve dvojstupu smí jít po chodníku, a to vpravo; přitom nemusí být označen podle odstavce 2.

(6) Pro organizovanou skupinu dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, platí ustanovení pro chodce.

(7) Vedoucí organizovaného útvaru školní mládeže nebo organizované skupiny dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, je oprávněn při přecházení vozovky zastavovat vozidla.

CHŮZE V ÚTVARU

OZNAČENÍ ORGANIZOVANÉ SKUPINY DĚTÍ REFLEXNÍMI VESTAMI

PŘECHÁZENÍ PŘES POZEMNÍ KOMUNIKACI

Pro organizovanou skupinu dětí si každá mateřská škola určuje ve svém školním řádu povinnost, kolik dětí má mít v průběhu vycházky oblečenou reflexní vestu. Ve většině případů je označena alespoň první a poslední dvojice dětí.

V situaci, kde končí chodník a není možnost přejít na chodník na protější stranu, pokračuje útvar chodců v chůzi po pozemní komunikaci, kde platí *odlišná pravidla pro chůzi dětí předškolního věku, což je organizovaná skupina, a pro žáky školního věku – organizovaný útvar chodců* – viz Chůze po pozemní komunikaci.

Přecházení přes pozemní komunikaci s organizovanou skupinou chodců je jedním z velmi náročných úkonů pedagoga. Musí zajistit bezpečnost dětí před, při a po přecházení pozemní komunikace.

Při přecházení přes pozemní komunikace pedagog nebo doprovod organizovaného útvaru chodců vybírá z možností překonání komunikace z pohledu bezpečnosti v tomto pořadí:

- podchod nebo nadchod,
- přechod se světelným signalizačním zařízením
- přechod, který je označený vodorovným dopravním značením a DZ „Přechod pro chodce“,
- místo pro přecházení chodců a
- jako poslední vhodné místo přecházení, bez jakéhokoliv označení.

Obr. 4:

Reflexní vesta

§ 19, vyhlášky č. 294/2015 Sb., Příloha č. 12

Obr. 5:

Podchod

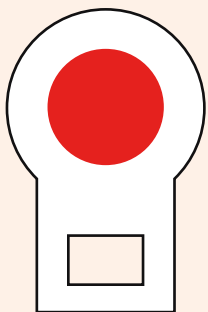

Obr. 6:

Nadchod

CHŮZE V ÚTVARU

ZASTAVENÍ PROVOZU, POSTOJ DOPROVODU A PŘECHÁZENÍ KOMUNIKACE

Obr. 7:

Zastavovací terč pro jiné osoby – č. Z 8b
vyhláška č. 294/2015 Sb., kterou se provádí zákon
o provozu na pozemních komunikacích

Pokud jde s organizovaným útvarem chodců jeden pedagog, je nezbytné, aby ještě před samotným započítím přecházení komunikace žáky znovu krátce poučil o bezpečném chování. Učiní tak stručně, aby nezdržoval přecházení, ale aby žáci porozuměli, jak se mají během přecházení chovat. Před započítím přecházení vytvoří žáci před hranou chodníku kompaktní útvar dvojic, který bude schopný co nejrychleji přejít přes komunikaci.

Pro učitele základních škol se důrazně doporučuje využívat **zastavovacího terče**, který umožňuje zvýšení bezpečnosti při přecházení organizovaného útvaru chodců přes pozemní komunikaci. Řidiči si snáze všimnou přecházejících dětí/žáků, pokud jsou vozidla zastavována zastavovacím terčem.

Ve většině základních škol zastavovací terč **chybí** nebo se **nepoužívá**.

Pro přecházení pozemní komunikace mimo přechod pro chodce a další vyjmenovaná místa platí, že organizovaný útvar chodců může přecházet, pokud nedonutí řidiče příjezdějících vozidel k náhlé změně směru nebo rychlosti jízdy. Vše musí vyhodnotit doprovod organizovaného útvaru chodců nebo doprovod organizované skupiny dětí, než budou přecházet. Jakmile jsou děti/žáci připraveni k přecházení a pedagogický doprovod vidí, že vozidla zastavují, doprovázející pedagog zvedne nad hlavu zastavovací terč, rozhlédne se nejprve vlevo a vpravo

Obr. 8:

Přechod pro chodce

Obr. 9:

Místo pro přecházení vozovky

CHŮZE V ÚTVARU

Obr. 10:

Postoj policisty při řízení provozu na pozemních komunikacích s pokynem „Stůj!“ pro řidiče přijíždějící směrem k čelu nebo k zadům policisty

Příloha č. 14 k vyhlášce č. 294/2015 Sb., kterou se provádí zákon o provozu na pozemních komunikacích

a znovu vlevo a pokud vozidla stojí, může vstoupit do vozovky. Po celou dobu drží v levé ruce nad hlavou zastavovací terčík a udržuje oční kontakt s přijíždějícími vozidly, resp. jejich řidiči. Jakmile je zhruba v polovině prvního jízdního pruhu, rozpaží obě ruce, zůstává stát ve vozovce. Jeho postoj je obdobný jako postoj policisty, který dává znamení „Stůj!“ pro řidiče přijíždějící směrem k čelu nebo k zadům policisty. Postaví se tak, aby viděl na pohyb organizovaného útvaru chodců nebo organizované skupiny dětí, tzn. tak, aby děti/žáci přecházeli před přední částí těla doprovodu. Zároveň přes rameno sleduje provoz za svými zády a poslouchá zvuky vozidel. Vždy stojí zády k zastavujícím vozidlům, volnou rukou směrem k přecházejícím žákům. V případě, že žáky doprovází dvě osoby, jedna zastavuje jeden jízdní směr a druhá směr opačný. Tento postup se doporučuje především u žáků mladšího školního věku, případně skupinu dětí.

Pedagogický doprovod se znovu přesvědčí, že všechna vozidla z obou směrů zastavují, tzn., že vidí osobu zastavující provoz. Pokud je vše v pořádku, dá dětem/žákům pokyn volnou rukou k přecházení. V tomto okamžiku děti/žáci vcházejí do vozovky a pedagogický doprovod zaručuje jejich bezpečnost svým postojem – rozpažené ruce s terčem, obdobně jako řídí dopravu např. pověřené osoby. **NIKDY SE NEPŘECHÁZÍ ZA ZÁDY DOPROVODU!** Jakmile pedagoga mívá poslední dvojice, vydává se s ní na druhou stranu komunikace. Nad hlavou drží ve vztyčené paži zastavovací terč.

Je vhodné žákům říct, že je i při přecházení komunikace může potkat situace, kdy se budou muset krátce zastavit. Například to může být rozvázaná tkanička u boty (raději zavázat až na chodníku) nebo předmět, který spadl žákovi na vozovku, nebo spolužák, který zakopl apod. Pro tyto situace je dobré žákům vysvětlit, proč mají sledovat dění před sebou: při přecházení zpomalit nebo dotyčného obejít a pokračovat dál v přecházení.

Informovat doprovázející osobu.

§ 56

Útvar chodců

(7) Vedoucí organizovaného útvaru školní mládeže nebo organizované skupiny dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, je oprávněn při přecházení vozovky zastavovat vozidla.

DOPORUČENÍ BESIP

Aby měl doprovázející pedagog lepší přehled o situaci za jeho zády, může se natočit bokem tak, aby dobře viděl na přecházející útvar žáků a zároveň rozeznal případná nebezpečí ze strany přijíždějících motorových či nemotorových vozidel ze směru za jeho zády. V případě, že pedagog doprovází žáky vyššího věku, je vhodné, aby doprovázející pedagog držel po celou dobu přecházení útvaru chodců terčík ve vztyčené paži směrem nahoru. Terčík tak bude dobře viditelný pro řidiče motorových vozidel přijíždějících z obou stran k přecházejícímu útvaru chodců.

CHŮZE V ÚTVARU

CHŮZE PO PŘECHODU SE SVĚTELNÝM SIGNALIZAČNÍM ZAŘÍZENÍM (SSZ)

Obr. 11:

Přechod se světelným signalizačním zařízením

Po ukončení přecházení dává ruku dolů podél těla a věnuje se organizaci útvaru dětí/žáků. První dvojice se po překonání komunikace zastaví co nejdále od kraje vozovky na pravé straně chodníku, kde se budou zastavovat a shromažďovat i ostatní žáci. Na pokyn doprovodu se zastavují ve směru, kam bude chůze útvaru pokračovat. Dvojice tvoří tak, aby útvar mohl co nejrychleji pokračovat dále.

Pokud se na trase předpokládá přecházení pozemní komunikace se světelným signalizačním zařízením, je doporučeno žákům krátce zopakovat, jak se mají na přechodu chovat. Po přechodu se jde vpravo, stejně jako na chodníku, děti/žáci zachovávají chůzi v útvaru – ve dvojicích. Pokud se v průběhu přecházení změní na světelném signalizačním zařízením barevný signál „Volno“ (č. S 9b), na signál „Stůj“ – červená barva (č. S 9a), v žádném případě se děti/žáci nesmí vracet. Přecházení musí v klidu dokončit. Zvláště důležité je to zdůraznit žákům prvních ročníků. Občas mají tendenci zmatkovat.

Přechod se světelným signalizačním zařízením je bezpečnější než přechod vyznačený pouze vodorovným dopravním značením. Jediným krizovým okamžikem je, když směrem na přechod odbočují vozidla přijíždějící z jiného směru. Ale ani v tomto případě NESMÍ chodce na přechodu pro chodce řidič ohrozit. Při chůzi po přechodu se světelným signalizačním zařízením pedagogický doprovod nezastavuje provoz. Jde jako první a útvar vede na druhou stranu vozovky.

Příloha č. 9 k vyhlášce č. 294/2015 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích a § 13, Světelné signály zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu

Obr. 12:

Dvoubarevná soustava se signály pro chodce – č. S 9

Doporučení BESIP

V případě doprovodu zejména mladších žáků je vhodné, aby se pedagog přibližně v půlce přecházení zastavil a nechal projít útvar před sebou. Doprovázející pedagog počká na posledního žáka či dvojici žáků a společně s nimi dokončí přecházení na druhou stranu vozovky. Jen tak si bude jist, že přecházení dokončili všichni žáci v pořádku. První přecházející žák či dvojice žáků dokončí přecházení na druhou stranu vozovky a je instruována, kde se má zastavit a vyčkat příchodu pedagoga.

zákon č. 361/2000 Sb., silniční zákon

§ 54

(3) Chodce nesmí vstupovat na přechod pro chodce nebo na vozovku, přijíždějí-li vozidla s právem přednostní jízdy; nacházeli-li se na přechodu pro chodce nebo na vozovce, musí neprodleně uvolnit prostor pro projetí těchto vozidel.

CHŮZE V ÚTVARU

PŘECHOD PRO CHODCE

MÍSTO PRO PŘECHÁZENÍ

Význam signálů

Signál pro chodce se znamením „Stůj!“ – č. S 9a zakazuje chodci vstupovat na vozovku. Rozsvítí-li se signál „Signál pro chodce se znamením Stůj!“ v době, kdy se již chodec nachází na „Přechodu pro chodce“ nebo je-li na vozovce v „Místě pro přecházení“, smí chodec dokončit přecházení. Signál pro chodce se znamením „Volno“ č. S 9b umožňuje chodci přejít vozovku.

Místo, které je určeno pro přecházení chodců přes pozemní komunikaci, je vyznačeno vodorovnou dopravní značkou, tzv. „zebrou“ č. V 7a, a svislou dopravní značkou „Přechod pro chodce“ – č. IP 6, nebo vodorovným dopravním značením č. V 8b nebo č. V 8c. Na přechodu pro chodce doprovázející osoba zastavuje provoz – viz Zastavení provozu, postoj doprovodu a přecházení komunikace

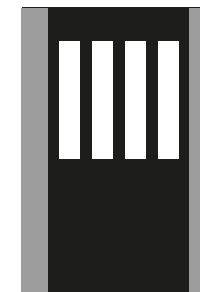
Dopravní značka č. V 7b „Místo pro přecházení“ vyznačuje místo uzpůsobené pro přecházení chodců přes pozemní komunikaci. „Místo pro přecházení“ je vyznačeno na pozemní komunikaci pruhem, který tvoří obdélníky. Na tomto místě je méně vhodné přecházení s dětmi/žáky.

Chodec smí přecházet vozovku, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy přijíždějících vozidel nedonutí jejich řidiče k náhlé změně směru nebo rychlosti jízdy.

Vodorovné dopravní značení dle přílohy č. 8 k vyhlášce č. 294/2015 Sb., č. V 8b stanoví „Přejezd pro cyklisty

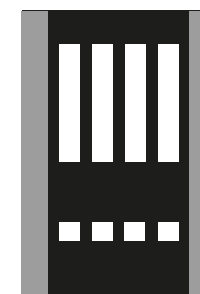
vyhláška č. 294/2015 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích

Příloha č. 8

Obr. 13:

č. V 7a Přechod pro chodce

Obr. 14:

č. V 8b Přejezd pro cyklisty přimknutý k přechodu pro chodce

Obr. 15:

Před přechodem pro chodce

CHŮZE V ÚTVARU

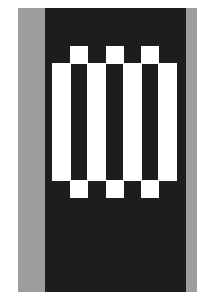
PŘECHÁZENÍ PŘES KOMUNIKACI MIMO PŘECHOD

přimknutý k přechodu pro chodce“. Značka vyznačuje plochu určenou pro přejezd cyklistů přes pozemní komunikaci bezprostředně sousedící s přechodem pro chodce. Plocha určená pro přejezd cyklistů přes pozemní komunikaci může být zvýrazněna určeným symbolem.

Vodorovné dopravní značení dle přílohy č. 8 k vyhlášce č. 294/2015 Sb., č. V 8c stanoví „Sdružený přechod pro chodce“. Značka označuje přechod pro chodce sdružený s plochou určenou pro přejezd cyklistů přes pozemní komunikaci v místě křížení stezky pro chodce a cyklisty s jinou pozemní komunikací.

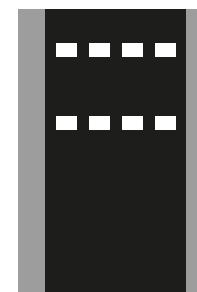
Ustanovení § 54 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu říká, že „je-li blíže než 50 m křižovatka s řízeným provozem, přechod pro chodce, místo pro přecházení vozovky, nadchod nebo podchod vyznačený dopravní značkou „Přechod pro chodce“, „Podchod nebo nadchod“, musí chodec přecházet jen na těchto místech“. Platí to i pro organizovaný útvar chodců a také pro organizovanou skupinu dětí.

V případě, že organizovaný útvar chodců nebo organizovaná skupina dětí musí přecházet přes pozemní komunikaci bez označeného přechodu, se před vstupem na vozovku doprovod musí přesvědčit, zdali může vozovku přejít, aniž by ohrozil sebe nebo ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích. Doprovázející osoba se zde chová stejně jako na přechodu pro chodce bez světelné signalizace. Řidič vozidla nesmí chodce přecházejícího pozemní komunikaci v místě pro přecházení ohrozit.

Obr. 16:

č. V 8c Sdružený přechod pro chodce
a přejezd pro cyklisty

Obr. 17:

č. V 7b Místo pro přecházení

Výběr místa pro přecházení je velmi důležitý: Místo pro přecházení musí splňovat dobrý rozhled na obě strany. Nesmí být před zatáčkou, v zatáčce a před nebo za vrcholem kopce/stoupáním/klesáním. Přechází se kolmo k ose silnice co nejkratší vzdáleností.

CHŮZE PO POZEMNÍ KOMUNIKACI

ORGANIZOVANÁ SKUPINA DĚTÍ

Výklad zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu: Organizovaná skupina dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, podléhá zvláštnímu právnímu režimu, odlišnému od ostatních útvarů chodců. Tato skupina dětí je tím vyňata z režimu § 56 a vztahují se na ni obecná ustanovení pro chodce, tj. zejména § 53 až § 55. Plyne z toho mimo jiné to, že musí užívat především chodníku či stezky pro chodce. Kde chodník není nebo je-li neschůdný, chodí tato organizovaná skupina dětí co nejvíce při levém okraji vozovky či po krajnici, přičemž vedle sebe mohou jít nejvýše dvě děti.

Chůze v útvaru po chodníku je popsána výše. Jsou však situace, kdy se útvar chodců musí pohybovat po pozemní komunikaci z nejrůznějších důvodů. Chůze po pozemní komunikaci vedle jedoucích vozidel, která jedou vyšší rychlostí, než je rychlost chůze, je náročná především kvůli zajištění kázně dětí/žáků. Před výletem nebo akcí, kde se předpokládá pohyb po pozemní komunikaci, se doporučuje provést poučení dětí/žáků o zásadách bezpečnosti při chůzi a hlavně zdůraznit, jaká rizika plynou z nekázně chodců v útvaru, který se pohybuje po pozemní komunikaci. U starších žáků je vhodné se zaměřit na fyzikální vlastnosti vozidel a zdůraznit hmotnost a velikost vozidla vůči lidskému tělu. Pro pohyb organizované skupiny dětí a organizovaného útvaru chodců – žáků platí odlišná pravidla, která vyplývají ze zákona o silničním provozu. Po levé straně vozovky jde **organizovaná skupina dětí** předškolního věku.

Organizovaný útvar chodců – školní mládeže jde po pravé straně vozovky a při okraji vozovky a jde tak, aby netvořil zbytečně překážku pro vozidla, která jedou stejným směrem.

Pro obě skupiny platí povinnosti i práva, která plynou ze č. 361/2000 Sb., o silničním provozu. (viz. § 56, § 53 a přiměřeně další ustanovení: § 5 odst. 1 písm. b), § 11 odst. 1, § 12 až 16, § 20 až 24, § 25 odst. 1 a 2, § 27, § 28 odst. 1, 2 a 5, § 29 a § 30, zákona o silničním provozu.

zákon č. 361/2000 Sb., silniční zákon

Zvláštní ustanovení pro chůzi, jízdu nemotorových vozidel, jízdu na zvířeti a vedení a hnaní zvířat

Chůze

§ 53

(1) Chodec musí užívat především chodníku nebo stezky pro chodce. Chodec, který nese předmět, jímž by mohl ohrozit provoz na chodníku, užije pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky.

(2) Jiní účastníci provozu na pozemních komunikacích, než chodci nesmějí chodníku nebo stezky pro chodce užívat, pokud není v tomto zákoně stanoveno jinak.

CHŮZE PO POZEMNÍ KOMUNIKACI

ORGANIZOVANÝ ÚTVAR CHODCŮ

Pro doprovod žáků je chůze po pozemní komunikaci situací, kterou je nezbytné teoreticky zvládnout již před odchodem mimo školu nebo školské zařízení. Doprovod je zodpovědný za bezpečnost žáků.

Pro zvýšení bezpečnosti při pohybu na pozemní komunikaci se doporučuje používat reflexní vesty nebo jiné retroreflexní prvky, které zvyšují viditelnost a označují organizovaný útvar chodců i v městském provozu, zvláště dětí mladšího školního věku.

Pro pohyb chodců platí § 53 zákona o silničním provozu. Pro předcházení kritickým situacím při chůzi s organizovaným útvarem chodců po pozemní komunikaci je vhodné si trasu dobře naplánovat, včetně prohlídky trasy online – <https://www.google.cz/maps> nebo <https://mapy.cz> a další mapové portály. Předejde se tak nepříjemnostem přímo v terénu. Útvar chodců nepřekvapí např. úsek, kde je zúžení nebo úsek se zatáčkami a dalšími krizovými místy.

Organizovaný útvar chodců – žáků se pohybuje po pozemní komunikaci po pravé straně vozovky a jde ve směru jízdy vozidel. Útvar jde ve dvojicích s minimálními mezerami tak, aby tvořil kompaktní celek. Stejně jako útvar má minimální mezery mezi dvojicemi, tak i žáci tvořící dvojice jdou blízko vedle sebe s malým rozstupem. Útvar tvoří celek, který je dobře identifikovatelný zejména pro řidiče. Vedoucí útvaru odpovídá za vedení útvaru a bezpečné chování jeho členů.

(3) Kde není chodník nebo je-li neschůdný, chodí se po levé krajnici, a kde není krajnice nebo je-li neschůdná, chodí se co nejbližší při levém okraji vozovky. Chodci smějí jít po krajnici nebo při okraji vozovky nejvýše dva vedle sebe. Při snížené viditelnosti, zvýšeném provozu na pozemních komunikacích nebo v nebezpečných a nepřehledných úsecích smějí jít chodci pouze za sebou.

(4) Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, nesmí chodec ohrozit cyklistu jedoucího po stezce.

(5) Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, na které je oddělen pruh pro chodce a pruh pro cyklisty, je chodec povinen užít pouze pruh vyznačený pro chodce.

Pruh vyznačený pro cyklisty může chodec užít pouze při obcházení, vcházení a vycházení ze stezky pro chodce a cyklisty; přitom nesmí ohrozit cyklisty jedoucí v pruhu vyznačeném pro cyklisty.

(6) Pro organizovanou skupinu dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, platí ustanovení pro chodce.

9) Pohybuje-li se chodec mimo obec za snížené viditelnosti po krajnici nebo po okraji vozovky v místě, které není osvětleno veřejným osvětlením, je povinen mít na sobě prvky z retroreflexního materiálu umístěné tak, aby byly viditelné pro ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích.

CHŮZE PO POZEMNÍ KOMUNIKACI

Chůze po pozemní komunikaci je náročná nejen z hlediska ukázněnosti žáků, ale také pro doprovod, který za bezpečnost dětí/žáků odpovídá. Pedagog vybírá trasu pro chůzi po pozemní komunikaci i s ohledem na třídu komunikace. V zákoně o silničním provozu jsou vyjmenovány typy komunikací, po kterých se nikdy nesmí útvar chodců pohybovat – dálnice a silnice pro motorová vozidla. Ale i komunikace zařazené do třídy I. nebo II. třídy nejsou z důvodu vysoké intenzity dopravy vhodné pro chůzi. Je doporučeno vybírat raději silnice III. třídy nebo místní komunikace I.–IV. třídy (mimo vybraných lokalit jsou komunikace IV. třídy převážně určeny pro pěší). Nejvhodnější pro pohyb organizovaného útvaru je stezka pro chodce, ev. stezka pro cyklisty a chodce, kde se útvar neseťká se silniční motorovou dopravou. Stejně tak vhodné jsou turistické stezky nebo účelové komunikace, které ale nespádají do účinnosti č. 361/2000 Sb., o silničním provozu.

Případně je vhodné se seznámit s intenzitami nákladní dopravy na úseku, kde se organizovaný útvar chodců bude pohybovat viz: <http://scitani2010.rsd.cz/pages/map/default.aspx>.

Pokud by v úseku byla vysoká intenzita nákladní dopravy, je vhodnější zvolit jinou trasu. Nákladní vozidlo, resp. vzdušný vír, který se vytvoří při jízdě, může způsobit pád osob pod kola vozidla nebo odhození na silnici. Pro doprovod žáků při pohybu

§ 56

Útvar chodců

(1) Pro organizovaný útvar chodců, například příslušníků ozbrojených sil, školní mládeže nebo průvod, platí přiměřeně povinnosti řidiče podle § 5 odst. 1 písm. b) § 11 odst. 1, § 12 až 16, § 20 až 24, § 25 odst. 1 a 2, § 27, § 28 odst. 1, 2 a 5, § 29 a 30.

(2) Za snížené viditelnosti musí být organizovaný útvar chodců označen vpředu po obou stranách neoslňujícím bílým světlem a vzadu po obou stranách neoslňujícím červeným světlem. Označení světly může být nahrazeno oděvními doplňky s označením z retroreflexního materiálu.

(3) Organizovaný útvar chodců na mostě nesmí jít jednotným krokem.

(4) Za dodržování povinností podle odstavců 1 až 3 odpovídá vedoucí útvaru, jímž může být jen osoba starší 15 let, která je k tomu dostatečně způsobilá.

(5) Organizovaný útvar chodců jdoucí nejvýše ve dvojstupu smí jít po chodníku, a to vpravo; přitom nemusí být označen podle odstavce 2.

(6) Pro organizovanou skupinu dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, platí ustanovení pro chodce.

(7) Vedoucí organizovaného útvaru školní mládeže nebo organizované skupiny dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, je oprávněn při přecházení vozovky zastavovat vozidla.

(8) Vzor a způsob užití oděvních doplňků s označením z retroreflexního materiálu stanoví prováděcí právní předpis.

CHŮZE PO POZEMNÍ KOMUNIKACI

po pozemních komunikacích jsou určeny nejméně dva pedagogické doprovody, ev. při mimoškolních akcích je to osoba, která dle zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, splňuje podmínky § 56 odst. 4 zákona o silničním provozu, který praví, že za dodržování povinností podle odstavců 1 až 3 odpovídá vedoucí útvaru, jímž může být jen osoba starší 15 let, která je k tomu dostatečně způsobilá. Pro organizaci útvaru chodců se doporučuje, aby jako první šel pedagogický doprovod a celý útvar chodců uzavřel druhý doprovod.

Pokud útvar chodců doprovází další způsobilá osoba, je doporučeno, aby se pohybovala uprostřed útvaru chodců. Doprovod jde tak, aby z útvaru nevyčníval – tj. netvořil třetího ve dvojici, ale aby šel samostatně a měl přehled nad útvarem chodců před sebou. Jde na straně do vozovky.

První člen doprovodu má za úkol organizovaný útvar chodců vést a případně konat další činnosti – zastavovat dopravu v okamžicích, kdy je k tomu oprávněný, určovat tempo celého útvaru chodců s přihlédnutím na věk žáků a fyzickou způsobilost. Vymezuje místa pro zastavení útvaru, přestávku na odpočinek, zformování útvaru atd. Musí se během chůze stále ohlížet, aby byl v kontaktu s útvarem, jinak by se mohlo stát, že útvar půjde příliš daleko za pedagogem. Jde tak, aby tvořil psychologickou bariéru pro řidiče a byl dostatečně viditelný – označení reflexní vestou se

CHŮZE PO POZEMNÍ KOMUNIKACI

doporučuje i za nesnížené viditelnosti, případně za hezkého počasí prvky s fluorescenčními materiály. Je tak chráněn nejen pedagogický doprovod, ale celý útvar chodců před nebezpečím, že bude přehlédnut řidiči vozidel. Při pohybu po pozemní komunikaci se doporučuje po určitých úsecích zastavit a útvar opět sjednotit v udržení mezer a délce celého útvaru. Doporučuje se zvolit tempo chůze tak, aby i žáci, kteří nejsou zdatnými chodci, byli schopni udržet tempo chůze.

Pro případ, že organizovaný útvar chodců půjde po pozemní komunikaci za snížené viditelnosti, je nezbytností, aby byl označený vpředu bílým světlem a vzadu červeným světlem – viz § 56, odst. 2 zákona o silničním provozu. Pro přecházení organizovaného útvaru chodců platí ustanovení pro přecházení viz – Přecházení pozemní komunikace po přechodu pro chodce, přecházení bez přechodu pro chodce – viz Zastavení provozu, postoj doprovodu a přecházení komunikace nebo viz – Přecházení na SSZ.

CESTOVÁNÍ

CESTOVÁNÍ MHD: TRAMVAJ AUTOBUS TROLEJBUS

Pro cestování prostředkem městské hromadné dopravy (a nejen MHD) platí obdobně jako pro bezpečnou chůzi, zásady pro bezpečný pohyb.

Je vhodné poučit žáky o bezpečném chování v dopravním prostředku, kterým budou žáci cestovat:

- tramvaj,
- autobus,
- trolejbus
- nebo vlak.

Vybíráme poučení k aktuálnímu dopravnímu prostředku, kterým žáci budou cestovat. Provést zápis o provedení „poučení“ do třídní knihy před konáním akce.

Před jízdou MHD je nutné zdůraznit povinnost držet se za jízdy zařízení k tomu určených, případně využít volná místa k sezení. Dodržovat zákaz pití a jídla během přepravy v MHD, být ohleduplný ke starším a osobám s omezenou schopností pohybu a orientace, maminkám s malými dětmi, vč. kočárků. Vše obsahuje přepravní řád. Pro cestování v MHD doporučit žákům omezit používání mobilních zařízení, pokud tento zákaz neobsahuje školní řád.

Na druhé straně je možné po cestujících požadovat zvýšenou ohleduplnost a opatrnost zvláště k dětem předškolního věku.

Doporučuje se:

Zjistit si, zda v MHD v daném městě není přeprava pro děti do 6 let zdarma – platí pro přepravu dětí mladších 6 let, resp. dětí z mateřských škol a jiných zařízení určených pro děti do 6 let věku v doprovodu osoby starší 10 let (což pedagogický pracovník splňuje).

Před cestou je vhodné se seznámit s pokyny jednotlivých dopravců pro podmínky přepravy osob. Např. kolik doprovázejících osob je nezbytných pro přepravu skupiny dětí, např. nahlásit řidiči, kde bude skupina vystupovat apod.

U mnoha dopravních společností je stanoven i počet doprovázejících osob nad 18 let – 1 osoba na každých 10 dětí.

CESTOVÁNÍ

PLÁNOVÁNÍ TRASY JÍZDY MHD

JAK SE ZACHOVAT, KDYŽ NEVYSTOUPÍM SE TŘÍDOU

Nejméně jeden týden před plánovanou jízdou si zjistit, kdo má předplatní jízdenku a zakoupit žákům, kteří předplatní jízdenku nemají, jízdenku jednorázovou.

Pedagogickému doprovodu se doporučuje ponechat si u sebe jízdenky a označit je hromadně. Doprovod se tak vyhne návalu žáků u jízdenkového označovače, nebezpečí, že se žáci nebudou za jízdy držet atd.

Při cestování tramvají, autobusem nebo trolejbusem MHD je několik nebezpečných situací, kterým se lze promyšlenou přípravou trasy buď zcela vyhnout nebo je eliminovat na minimum.

Trasu je nezbytné dobře naplánovat a snažit se omezit přestup mezi dopravními prostředky, byť by se část cesty měla absolvovat pěšky. Přestup je rizikovým bodem, kdy je nebezpečí, že některý z žáků se „zapomene“ a nevystoupí se skupinou. Proto je zapotřebí žákům důkladně vysvětlit, kolik zastávek MHD se pojedje a jak se bude organizovat výstup z dopravního prostředku. Je doporučeno smluvit si s žáky signál, na který se bude vystupovat.

Je vhodné poučit žáky, jak se mají chovat v případě, že by se stalo a nevystoupili společně se třídou.

Pokud žák zjistí, že nestačil vystoupit spolu s ostatními, ihned kontaktuje řidiče dopravního prostředku, který podá informaci na dispečink, případně Policii ČR. Pedagogický doprovod ihned kontaktuje Policii ČR na tel. číslo 158 a vyčká pokynů. V žádném případě

CESTOVÁNÍ

ODCHOD ZE ŠKOLY

NÁSTUP DO VOZIDLA MHD

nesmí žák vystoupit na další zastávce a sám se vydat hledat třídu. K tomuto jednání mají sklon zvláště žáci nejnižších ročníků základní školy.

Pedagog si musí umět zorganizovat včasný a klidný odchod ze školy. Pokud pomineme situace: „Paní učitelko, prosím, já potřebuji na záchod, já jsem zapomněl v šatně čepici“ apod., je doporučeno pamatovat na časovou rezervu příchodu na zastávku (tudíž čas odchodu ze školy).

Je stresující pro doprovod a potažmo i děti, když se po cestě na zastávku nutí k rychlé chůzi, případně k dobíhání dopravního prostředku.

Včasný příchod na zastávku umožní zopakovat chování v dopravním prostředku a znovu připomenout počet zastávek a případně název zastávky, kde se bude vystupovat. Učitel má možnost žáky seřadit, přepočítat a připravit na nástup do vozidla. Doporučuje se pro přehled dozoru nad žáky (přiměřeně věku a zaplnění vozu MHD) vymezit prostor, kde se třída bude přepravovat. Např. první polovina přední části vozidla atd.

Každá dopravní společnost má svoje zásady pro přepravu osob ve skupině. Před jízdou se doporučuje seznámit se s přepravním řádem příslušného dopravního podniku. Některé dopravní podniky určují místo nástupu do vozidel MHD – autobusů pouze na přední dveře a ostatní dveře slouží pouze k výstupu.

Obr. 18:

Společný odchod ze školy

CESTOVÁNÍ

BEZPEČNOST V MHD

Při příjezdu vozidla MHD do zastávky by měl dát doprovázející pedagogický doprovod pokyn rukou směrem k řidiči přijíždějícího vozidla, že skupina bude nastupovat. Obdobně jak je to u nástupu s kočárkem nebo osob cestujících na vozíku apod. Do vozidla MHD se nastupuje až poté, co cestující vystoupili. Pak mohou nastoupit žáci. Jako první nastupují žáci a jdou do prostoru vymezeného učitelem.

Poslední do prostředku hromadné dopravy nastupuje doprovázející pedagog a kontroluje pohledem, zda se některý z žáků nezapletl mezi vystupující. V případě, že skupinu žáků doprovází dva dozory, jako první nastupuje jeden z doprovázejících a kontroluje chování žáků uvnitř kabiny vozidla a jako poslední zase pedagogický doprovod – viz Cestování tramvají. Po zajištění nástupu žáků do dopravního prostředku je vhodné oznámit řidiči stanici, ve které bude skupina žáků vystupovat, pokud tak nebylo učiněno v okamžiku objednání přepravy, resp. nahlášení přepravy skupiny cestujících (dle podmínek dopravního podniku).

Pro bezpečnost při přepravě v MHD se žáci musí držet madla po celou dobu přepravy. Doporučuje se držet se tak, aby se udrželi i v případě, že vozidlo MHD bude prudce brzdit, takže nejmladší žáci se drží oběma rukama madla u opěradla sedadla. Nejvhodnější je, pokud si alespoň žáci 1. třídy mohou sednout. Stejně tak to platí i pro děti. Přeprava dětí z mateřských

Obr. 19:

Nástup do autobusu MHD z chodníku

Obr. 20:

Při přepravě žáků v MHD se nedoporučuje používat mobil

CESTOVÁNÍ

VÝSTUP Z VOZIDLA MHD

škol by měla probíhat vždy vsedě a doprovod by měl vymezit prostor pro přepravu. Žákům je třeba doporučit nepoužívat mobilní telefon během přepravy s ohledem na školní řád každé školy a se zřetelem na ochranu osobních dat (nefotografovat cestující).

Před zastávkou, kde skupina žáků bude vystupovat, dá pedagogický doprovod smluvený pokyn k přípravě na vystupování z vozidla hromadné dopravy. Po úplném zastavení vozidla v zastávce se žáci řadí k vystupování. Vystupuje se po pravé straně dveří. Žáci se chovají ohleduplně zvláště k seniorům, osobám s omezenou schopností pohybu a orientace, matkám s dětmi atd. Doprovod dává znamení směrem k řidiči o zastavení vozidla v zastávce, a tak informuje, že skupina bude vystupovat, tlačítkem na sloupku u dveří nebo na jiném viditelném místě ve vozidle.

Při vystupování je nutné zajistit bezpečnost žáků v místě, kam se vystupuje. Pokud je zastávka u chodníku, vystupují žáci jako první a řadí se na vzdálenější část od kraje chodníku tak, aby útvar byl co nejdál od vozovky, resp. od vozidla.

Pedagogický doprovod kontroluje, zda všichni žáci opustili prostor vozidla a vystoupili. Jako první nebo poslední vystupuje dozor. Pořadí, kdo vystupuje jako první/poslední se liší podle typu zastávky – viz Nástupní ostrůvek. Ihned po vystoupení pedagogický doprovod orientačně zkontroluje počet žáků. Jakmile žáci utvoří útvar, raději ještě jednou zkontroluje

CESTOVÁNÍ

NÁSTUPNÍ OSTRŮVEK

NÁSTUP A VÝSTUP Z MHD NA OSTRŮVEK

počet žáků. Pokud by došlo k situaci, že některý z žáků nevystoupil, postupuje se viz výše – Jak se zachovat? Pro snížení pravděpodobnosti, že některý z žáků zapomene vystoupit se skupinou, je doporučeno vytvořit dvojice žáků, které se budou navzájem kontrolovat, budou sledovat dění ve vozidle MHD a pokyny pedagoga.

Ostrůvek mezi tramvajovou nebo autobusovou dopravou a komunikací pro motorová vozidla je pro zajištění bezpečnosti žáků před nastoupením do vozidla MHD nebo po vystoupení z vozidla MHD velmi náročnou situací z hlediska organizace útvaru. Nástupní ostrůvky jsou na mnoha místech úzké a vytvořit dvojice je téměř nemožné s ohledem na ostatní cestující MHD. Do příjezdu vozidla MHD do stanice stojí žáci na chodníku. Při příjezdu vozidla do zastávky žáci přecházejí po přechodu pro chodce nebo přes komunikaci na nástupní ostrůvek a z ostrůvku nastupují do vozidla MHD. Je to bezpečnější než čekat na ostrůvku.

Zajištění bezpečnosti žáků při vystoupení z vozidla MHD je prvořadým úkolem pedagogického dozoru. Pokud útvar žáků doprovází dvě osoby, je postup jasný: První jde pedagog a usměrňuje žáky na ostrůvku, kde se žáci musí chovat velmi ukázněně. Je zde nebezpečí úrazu, a to nejen pádu pod vozidlo MHD, ale i pád do silnice na druhé straně ostrůvku. Žáci ihned po vystoupení z vozidla MHD vytvoří zástup např. před zábradlím nebo podél okraje ostrůvku, které odděluje

Obr. 21:

Vystupování z tramvaje přes silnici

CESTOVÁNÍ

nástupní ostrůvek od silnice. V žádném případě si nesmí sedat nebo se opírat o žádnou z vodorovných tyčí, které často tvoří zábranu proti vstoupení chodce do silnice. Hrozí nebezpečí pádu do silnice.

Před nástupem do MHD se doporučuje vyčkat na chodníku, než přijede vozidlo MHD a úplně zastaví, a poté se přesunout s útvarem na ostrůvek. Před přesunem na ostrůvek je nezbytné navázat kontakt s řidičem vozidla hromadné dopravy, aby věděl, že útvar bude nastupovat a vyčkal, až nastoupí celá skupina žáků. Řidič MHD kontroluje pohyb útvaru ve zpětném zrcátku.

Doprovod dvou pedagogů je jednodušší pro organizaci nastupování i vystupování. Nastupování i vystupování do a z vozidla MHD uzavírá druhý pedagog. Po vystoupení z vozidla MHD se vyčká, až vozidlo odjede ze zastávky a poté se žáci seřadí do útvaru. Odcházejí k vyznačenému „Přechodu pro chodce“ a zde se postupuje viz [Přecházení pozemní komunikace po přechodu pro chodce](#).

Pokud útvar doprovází pouze jeden pedagogický dozor, je situace náročnější na organizaci. Doporučuje se před jízdou určit dvojici žáků, která bude vystupovat jako poslední a bude uzavírat útvar žáků. Jsou sice pomocníky pedagoga, ale nenesou žádnou odpovědnost. Pokud útvar doprovází jeden pedagog jako dozor, vystupuje z vozidla MHD jako první a organizuje žáky na nástupním ostrůvku.

CESTOVÁNÍ

NÁSTUP DO VOZIDLA MHD Z CHODNÍKU A VÝSTUP NA CHODNÍK Z VOZIDLA MHD

Postupně jak žáci vystupují, počítá je a kontroluje, zda vystoupili všichni. Po ukončení vystupování žáky seřadí do útvaru, přepočítá, zda všichni vystoupili z vozidla, seřadí je do dvojic a pokračuje viz Přecházení komunikace po přechodu pro chodce. Po překonání přechodu pro chodce se útvar zase pohybuje po pravé straně chodníku – viz Chůze po chodníku.

Obdobně jako se nastupuje nebo vystupuje na ostrůvek, (z ostrůvku), tak si počíná pedagogický doprovod v místech, kde se nastupuje z chodníku. Situace je o něco méně náročná na organizaci útvaru: odpadá přecházení přes pozemní komunikaci na ostrůvek. Před příjezdem vozidla hromadné dopravy se doporučuje útvar chodců seřadit tak, aby žáci při nastupování plynule přecházeli z chodníku do vozidla MHD. V praxi to znamená vytvořit zástup, který bude nastupovat do vozidla v okamžiku, kdy vystupující cestující již vystoupili a nástupní dveře jsou volné. Učitel nastupuje zase jako poslední a kontroluje, zda se některý z žáků neopozdil na chodníku. Zvlášť je třeba být obezřetný na zastávkách s velkou frekvencí cestujících. Žáci se shromažďují na učitelem předem určeném místě ve vozidle – např. v přední části (střední části, zadní části) podle aktuální situace ve vozidle. Určení místa musí oznámit pedagog buď pokynem během nastupování nebo hned těsně po příjezdu vozidla na zastávku, aby žáci věděli, kam se přemístit.

CESTUJEME VLAKEM

Obr. 22:

Vlak přijíždějící do stanice

Jízda vlakem a s přestupem je další zkouškou pro pedagogický doprovod, jak zvládnout organizaci žáků při přepravě hromadnou dopravou.

Co je nezbytné učinit před samotnou cestou? Každá dopravní společnost má svoje zásady, které je zapotřebí si před cestou ověřit a splnit je. Např. ČD vyžadují nejméně 72 hodin před jízdou skupiny s počtem cestujících nad 5 osob vytvořit „Objednávku pro přepravu skupiny“ <https://www.cd.cz/objednavka-cesty-skupiny/> nebo <https://www.cd.cz/info/cim-se-ridime/-31168/>, která zaručuje skupině osob, že bude mít ve vlaku zajištěná místa včetně místenek. Jinak se může stát, že bude přeprava skupiny odmítnuta.

Je třeba především poučit žáky o bezpečnostních opatřeních, která je nutno dodržovat a opět zapsat „Poučení o bezpečnosti před cestou ve vlaku“ do třídní knihy.

a) Nebezpečí, které vzniká při přijíždění vlaku do stanice. Je nezbytné dodržovat odstup od vyznačené žluté čáry, jinak hrozí pád do kolejiště s vážnými následky a zásah železniční policie. Je doporučeno, aby se celý útvar žáků shromáždil na takovém místě, kde má pedagogický doprovod přehled přes všechny žáky a případně může zasáhnout při nevhodném a nebezpečném chování ochrana železnice. Pokud skupina cestuje vlakem ČD, je možné se předem seznámit s řazením vagónů.

Do vlaků, nebo vozů, které nejsou zařazeny v rezervačním systému, si mohou cestující v počtu 6 a více objednat u pokladní přepážky vyhrazení míst k sezení ve 2. vozové třídě, nejdříve 60 dní, nejpozději 7 pracovních dnů před plánovaným dnem odjezdu. ČD si vyhražují právo objednávku míst odmítnout, pokud ji nelze z provozních důvodů zabezpečit.

Za zajištění objednaných míst zaplatí cestující poplatek za vyhrazení místa dle tarifu TR 10, počet vyhrazených míst se musí rovnat skutečnému počtu cestujících.

UKÁZKA Z POKYNU PRO PŘEPRAVU SKUPINY IDOS JIHMORAVSKÉHO KRAJE:

Vzhledem k omezené kapacitě autobusů i vlaků je nezbytné přepravu skupiny o více než 10 osobách nahlásit nejpozději 10 dnů předem na info@kordis-jmk.cz.

Jedině tak můžeme zabezpečit posílení spojů.

Do hlášení prosím uveďte:

Počet osob.

Datum odjezdu ve směru tam, zastávku, čas,

číslo linky. Případně přestupy.

CESTUJEME VLAKEM

b) Dodržovat veškeré pokyny doprovodu, které se vztahují k cestování ve vlaku:

- Nastupovat pouze určenými nástupními dveřmi.
- Před nastupujícími mají přednost cestující, kteří vystupují.
- Po nastoupení se zdržovat pouze ve vyhrazeném prostoru, který je určen pro cestující skupinu žáků.
- Ve vlaku se přepravuje skupina pouze vsedě, a ne ve stoje – doporučuje se rezervace míst (nebezpečí pádu při prudkém zabrzdění vlaku).
- Zákaz přecházení do dalších vagónů.
- Odchod na WC nahlásit pedagogovi, ev. žáky mladšího věku doprovodit k WC (automatické zavírání dveří apod.). Případně žákům říct, jak se na WC chovat (nebezpečí, že nedokážou sami otevřít dveře).
- Zákaz vyhazování předmětů z okna.
- Zákaz vyklánění se z okna – nebezpečí vážného úrazu protijedoucím vlakem.
- Zákaz dotýkat se dveří před úplným zastavením vlaku ve stanici (ve většině vlaků je tato informace nadbytečná, ale může dojít k poruše zabezpečení dveří).
- Upozornění na vhodné uložení zavazadel – nebezpečí pádu z míst pro uložení.
- Odpadky dávat pouze do nádob určených na odpad – každá souprava má úložné místo jinak uzpůsobené. Doporučuje se vzít si sebou velký

Řazení vlaků ČD:

<https://www.zelpage.cz/razeni/19/cr/R/>

Do vlaků nebo vozů, které nejsou zařazeny v rezervačním systému, si mohou cestující v počtu 6 a více objednat u pokladní přeprážky vyhrazení míst k sezení ve 2. vozové třídě, nejdříve 60 dní, nejpozději 7 pracovních dnů před plánovaným dnem odjezdu. ČD si vyhrazují právo objednávku míst odmítnout, pokud ji nelze z provozních důvodů zabezpečit.

Za zajištění objednaných míst zaplatí cestující poplatek za vyhrazení místa dle tarifu TR 10, počet vyhrazených míst se musí rovnat skutečnému počtu cestujících.

CESTUJEME VLAKEM

NÁSTUP DO VAGÓNU

pytel na odpadky, hromadně odpadky uskladnit a posléze vyhodit. Zamezí se tak pohybu žáků po vagónu, případně nepořádku po vystoupení skupiny z vlaku.

- Upozornit na možnost vyloučení z přepravy, pokud by oprávněný zaměstnanec ČD shledal porušení přepravního řádu cestujícím – viz <https://www.cd.cz/assets/info/cim-se-ridime/sppo-s-prilohami.pdf>

Při příjezdu vlaku se skupina připravuje k nástupu do vagónu. Před nástupem do vlaku žáci vytvoří zástup. Do většiny vlaků lze nastoupit pouze po jednom cestujícím. Přednost mají vystupující cestující před nastupujícími. Je zapotřebí, aby zástup netvořil překážku vystupujícím cestujícím a stál napravo od vystupujících cestujících.

Nastupuje se pouze do vagónu, který určí pedagogický doprovod a který je v souladu s místenkou pro skupinu žáků. Zamezí se tak procházení vlaku a hledání místa pro skupinu. Na nástupišti je vždy přítomný personál vlaku. Vidí, jak rychle žáci nastupují, a je v kontaktu s vlakvedoucím k pokynu k odjezdu. Nástup by měl probíhat rychle, ale bez zbytečného stresu, že všichni žáci nestihnou nastoupit.

Jako první nastupuje první pedagog a usměrňuje žáky na místo, které má skupina vyhrazeno. Žáci si uloží zavazadla a ihned se usadí na určená místa. Pokud jsou všichni žáci již ve vlaku, nastupuje jako poslední druhý z doprovodu.

Na webu ČD je možno zjistit nejen příjezd vlaku na příslušný perón, ale také řazení vlaku, kam bude přistaven vagón, do kterého bude skupina nastupovat. Bude tím ušetřeno pobíhání skupiny na nástupišti = zvýšení bezpečnosti.

Další výbornou pomůckou je aplikace, která ukazuje místo, na které nástupišť bude vlak přistaven: <https://www.szdc.cz/cestujici/informacni-tabule>

nebo

<https://www.cd.cz/moje-cestovani/>

Omezuje se tak doba, kterou skupina musí čekat na příjezd vlaku na nástupišti nebo v odjezdové hale. Eliminuje se také nebezpečí úrazu na perónu.

CESTUJEME VLAKEM

VYSTUPOVÁNÍ Z VLAKU

Před příjezdem do cílové stanice a vystoupením z vlaku dá pedagogický doprovod s dostatečným časovým předstihem informaci všem přepravovaným žákům o tom, že se bude opouštět vlak. Všichni si vezmou svoje zavazadlo a uklidí případné odpadky (sáčky od svačiny apod.). Doprovod dá pokyn, kde se mají žáci shromažďovat pro vystoupení. Pohledem zkontroluje stav čistoty v prostoru, ve kterém žáci cestovali, a také kontroluje, zda na místě nezůstalo zavazadlo některého z žáků.

O místě, kde skupina bude vystupovat z vlaku, doprovod zavčas podá informaci pracovníkovi ČD, resp. připomene, že skupina bude vystupovat.

Na výlety nebo jiné aktivity konané mimo školu je jako pedagogický doprovod určeno více pracovníků (nejméně dva). Při vystoupení jako první opouští vůz doprovázející pedagogický pracovník, který hlídá bezpečnost žáků při výstupu z vagonu a ihned žáky shromažďuje mimo dosah kolejí. Poté vystupují žáci. Jako poslední z vozu vystupuje poslední doprovázející a dohlíží, zda vystoupili všichni žáci. Pohledem orientačně kontroluje počet žáků. Po seskupení žáků do útvaru doprovod žáky spočítá.

Při přípravě na vystoupení z vlaku je zapotřebí zohlednit frekventovaná nádraží s častým pohybem cestujících (Praha, Brno apod.) a podat informaci žákům pro případ, že by se přimíchali do davu cestujících a ztratili kontakt s kolektivem. Např.: „Pro případ, že se ztratíte, sraz je u pokladny v hale nádraží a pokud nebudete vědět kudy jít, oslovte pracovníka drah.“

V případě zapomenutého zavazadla oznámit tuto situaci v co nejkratším čase na telefonní číslo 840 112 113 – zákaznická linka, kde je možnost okamžitého řešení přímo ve vlaku, kde byl dotyčný předmět zapomenut.

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

VÝBĚR AUTOBUSU

Obr. 23:

Nástup do autobusu

Přeprava autobusem dálkové přepravy je náročnější především v dokonalé přípravě, než se se skupinou žáků pedagog vydá na výlet nebo jinou akci, která se koná mimo školní zařízení. Již před samotným výběrem autobusu je vhodné si přečíst vybrané části č. 361/2000 Sb., o silničním provozu. Řidič odpovídá za řízení vozidla a bezpečnost přepravovaných osob, ale pedagog se podílí na zajištění bezpečnosti žáků. Pro pedagogický doprovod to znamená, že je spoluodpovědný i za použití (zapnutí) bezpečnostních pásů, pokud je jimi vozidlo vybavené, byť ze zákona o silničním provozu vyplývá, že povinnost je na řidiči autobusu. Je zapotřebí pomoci zvláště malým dětem a žákům nižších ročníků a zkontrolovat zapnutí bezpečnostních pásů (viz zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů).

Výběr autobusu se ve většině případů odvíjí od požadavků na cenu za dopravu. Tímto bývá limitován i organizátor akce – pedagog. Jednou ze základních podmínek pro zajištění bezpečnosti je, aby autobus byl vybaven aspoň dvoubodovými bezpečnostními pásy.

Autobus městské hromadné dopravy je vhodný především z hlediska bezpečnosti převážených osob pro přepravu v městském prostředí. Pokud děti/žáci převáží autobus městské hromadné dopravy např. na

Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách a školských zařízeních

§ 29

(1) Školy a školská zařízení jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.

(2) Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.

Obr. 24:

Piktogram upozorňující na povinnost používat zádržný bezpečnostní systém stanovený pro vozidla kategorií M2 a M3

3) Školy a školská zařízení jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při činnostech uvedených

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

plavání, do divadla apod. ve městě, je nezbytné, aby byl počet míst k sezení shodný s počtem dětí/žáků tak, aby každý měl svoje místo na sezení. Převážené osoby by neměly stát, přestože to přepravní řád připouští. Je nepřijatelné převážet na místech pro sezení vyšší počet osob, než je počet míst k sezení. Za bezpečnost žáků vždy odpovídá škola (zřizovatel školy) a dopravce.

Pro přepravované osoby jsou závazné piktogramy provedené v jiné grafické podobě, ze kterých smysluplně vyplývá povinnost „zapnout si bezpečnostní pás“ a které jsou umístěny např. na bočním zasklení autobusů, popřípadě na světelném panelu umístěném v přední části autobusu a viditelném ze všech sedadel.

Není sice povinnost přepravovat děti/žáky pouze v autobusech, které jsou vybavené bezpečnostními pásy, ale pokud autobusy pásy mají, musí být děti/žáci – cestující připoutaní. Autobus bývá vybaven dvoubodovým pásem, s výjimkou předních sedadel a některých dalších míst k sezení, kde jsou nainstalovány tříbodové pásy. Pro přepravu musí mít každé dítě/žák svoje vlastní místo pro možnost se připoutat bezpečnostním pásem. V žádném případě se do autobusu neinstalují dětské zádržné systémy přinesené rodiči.

Dětská autosedačka není konstruována na připevnění dvoubodovým pásem a místa, kde jsou tříbodové

v odstavci 2, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Ministerstvo stanoví vyhláškou způsob evidence úrazů, hlášení a zasilání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasílá.

č. 361/2000 Sb., silniční zákon

§ 6

(1) Řidič motorového vozidla je kromě povinností uvedených v § 4 a 5 dále povinen

g) poučit osoby starší 3 let nebo osoby je doprovázející přepravované ve vozidle kategorie M2 a M3³⁾, které je vybaveno zádržným bezpečnostním systémem, o povinnosti použít zádržný bezpečnostní systém, pokud tato informace není zajištěna jiným způsobem.

§ 9

Povinnosti přepravované osoby

(1) Přepravovaná osoba je povinna

a) být za jízdy připoutána na sedadle bezpečnostním pásem, pokud jím je sedadlo povinně vybaveno podle zvláštního právního předpisu),

§ 48

Přeprava osob

(1) Řidič nesmí připustit, aby počet přepravovaných osob starších 12 let překročil počet povolených míst určených k přepravě osob (dále jen „povolené místo“).

(2) V motorovém nebo jeho přípojném vozidle, které je určeno pro přepravu osob⁴⁾ se smějí na povolených místech přepravovat osoby pouze do přípustné

³ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#f2086254>

⁴ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#f2086254>

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

RYCHLOST JÍZDY

pásky, nejsou z bezpečnostních důvodů vhodná pro přepravu malých dětí. Navíc v autobusu není systém pro připevnění autosedačky.

Pro dálkovou dopravu je zcela nevhodný autobus městské hromadné dopravy, který neodpovídá nejen konstrukčně, ale také není vybavený zádržným systémem. Pro použití autobusu pro delší jízdu se doporučuje využívat jen dálkové autobusy opatřené zádržným systémem, byť je cena jízdného o něco vyšší než u autobusů bez zádržného systému. Cena života dítěte/žáka je vyšší než cena za dopravu.

Častým přestupkem řidičů je nedodržování nejvyšší dovolené rychlosti jízdy. Není hanbou jít si za řidičem ověřit, zda nejede vyšší rychlostí, než je nejvyšší dovolená rychlost jízdy autobusu na dané pozemní komunikaci. Pedagogický doprovod má odpovědnost za životy a zdraví dětí a také je musí umět všemi způsoby příslušně chránit.

užitečné hmotnosti, počet osob starších 12 let však nesmí převyšovat počet povolených míst.

(4) Ve zvláštním motorovém vozidle nesmějí být přepravovány osoby mladší 15 let.

(5) V jiném přípojném vozidle, než které je určeno pro přepravu osob, je přeprava osob, s výjimkou případů podle § 51, zakázána.

(6) Ustanovení odstavců 1 a 2 neplatí pro přepravu zraněné a jinak na zdraví ohrožené osoby v homologovaném mobilním záchranném prostředku, určeném pro odsun zraněných a jinak na zdraví ohrožených z exponovaného terénu, přepravovaném v záchranném vozidle Horské služby a nezbytnou přepravu záchranářů. Ustanovení odstavce 5 neplatí pro přípojně vozidlo Horské služby při přepravě zachraňované osoby.

č. 361/2000 Sb., silniční zákon

§ 18

Rychlost jízdy

(1) Rychlost jízdy musí řidič přizpůsobit zejména svým schopnostem, vlastnostem vozidla a nákladu, předpokládanému stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, její kategorii a třídě, povětrnostním podmínkám a jiným okolnostem, které je možno předvídat; smí jet jen takovou rychlostí, aby byl schopen zastavit vozidlo na vzdálenost, na kterou má rozhled

3) Řidič motorového vozidla o maximální přípustné hmotnosti nepřevyšující 3 500 kg a autobusu smí jet mimo obec rychlostí nejvýše 90 km.h⁻¹; na silnici pro motorová vozidla rychlostí nejvýše 110 km.h⁻¹ a na dálnici rychlostí nejvýše 130 km.h⁻¹. Řidič jiného motorového vozidla smí jet rychlostí nejvýše 80 km.h⁻¹.

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

ZASTAVENÍ AUTOBUSU V TUNELU

Jednou z ne příliš pravděpodobných událostí je zastavení autobusu v tunelu. V ČR je v každém kraji minimálně jeden tunel, a to jak ve městech, tak i mimo města. Proto by měl každý pedagog, který se vydává na cestu s dětmi/žáky, vědět, jak se zachovat v případě, že dojde k poruše vozidla v tunelu a autobus musí zastavit. V autobusu stojícím v tunelu pro poruchu nebo nehodu nesmí zůstat žádná osoba. V tunelu k těmto místům vedou světelné šipky. Podle nich se bude orientovat i přemístění organizovaného útvaru chodců na bezpečné místo. Děti/žáci bezprostředně po zastavení autobusu vystoupí na krajnici, která není příliš široká a vyžaduje velkou opatrnost, aby nedošlo k druhotnému zranění např. následkem pádu do vozovky. Cestující ve vozidle zanechají veškeré svoje věci. Pro bezpečné vystoupení dětí/žáků je vyžadována asistence pedagogického doprovodu, který by měl mít na sobě oblečenou reflexní vestu. Jeden pedagogický pracovník organizuje výstup z vozidla a druhý seskupuje cestující na krajnici podél autobusu. Jakmile všichni cestující vystoupí, odchází k nejbližšímu nouzovému východu. Na začátku útvaru a na jeho konci jde pedagogický doprovod. Útvar nejde ve dvojicích, ale za sebou. Směr chůze útvaru se orientuje podle světelných šipek a směřuje k nejbližšímu místu, kde jsou umístěny nouzové východy. Vše probíhá organizovaně, ale velmi rychle.

Útvar nikdy nepřechází přes vozovku, i kdyby nouzový východ byl blíže na druhé straně než na straně, po

č. 361/2000 Sb., silniční zákon

§ 46

Zastavení vozidla v tunelu

(1) Dojde-li při jízdě vozidla v tunelu k poruše vozidla, pro kterou se toto vozidlo stalo nepojízdným, nebo dojde-li k dopravní nehodě, je řidič povinen neprodleně

a) vypnout motor, a je-li k vytápění vozidla použito nezávislého topení, vypnout i toto topení,

b) učinit vhodná opatření, aby nebyla ohrožena bezpečnost provozu na pozemních komunikacích v tunelu; vyžadují-li to okolnosti, je oprávněn zastavovat jiná vozidla,

c) oznámit zastavení vozidla nebo stání vozidla policii nebo osobě vykonávající dohled nad provozem tunelu

2) V případech uvedených v odstavci 1 nesmí řidič ani přepravovaná osoba kouřit nebo zacházet s otevřeným ohněm.

(3) Přepravované osoby ve vozidle jsou v případech uvedených v odstavci 1 povinny vozidlo opustit a soustředit se do míst k tomu určených, popřípadě opustit tunel.

Dle ustanovení § 46 odst. 3 zákona o silničním provozu přepravované osoby ve vozidle jsou v případech uvedených v odstavci 1 povinny vozidlo opustit a soustředit se do míst k tomu určených, popřípadě opustit tunel.

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

NEHODA NEBO ZASTAVENÍ AUTOBUSU NA DÁLNICI

kteří se útvar pohybuje. Hrozí nebezpečí sražení projíždějícím vozidlem. Nouzový východ lze otevřít a vejít do míst, která tvoří východ z tubusu tunelu, tzv. záchranná chodba (záchranná cesta). Bližší info viz:

<https://www.rsd.cz/wps/wcm/connect/7108ba41-2578-4fb7-ac8b-703a04775848/tunelem-CZ.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=7108ba41-2578-4fb7-ac8b-703a04775848>

Je povinností všech, kteří se nacházejí v tunelu, uposlechnout instrukcí Policie ČR nebo dispečera tunelu, případně evakuačního tunelového rozhlasu. Místa, kde jsou dveře nouzových východů, jsou v protipožární zelené barvě.

Pokud v tunelu vznikl požár, je doporučeno stejné chování jako při poruše vozidla, tj. rychlý odchod k nejbližšímu nouzovému východu. Vše se odvíjí od okamžitého a správného rozhodnutí pedagogického doprovodu. Nesmí zpanikařit. Míra záchrany svěřených osob se odvíjí od času, kdy se začne skupina evakuovat.

Při jízdě autobusem se skupinou žáků může dojít i k nepředvídatelným událostem. Mezi ně patří dopravní nehoda, jejíž obecné podmínky jsou stanoveny v ustanovení § 47 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu. Nehoda na dálnici a chování po nehodě má svoje přesně dané postupy, které je

Telefonní číslo na Policii ČR je:

158 nebo 112

č. 361/2000 Sb., silniční zákon

§ 47 (výňatek z § 47)

(3) Účastníci dopravní nehody jsou povinni a) učinit vhodná opatření, aby nebyla ohrožena bezpečnost provozu na pozemních komunikacích v místě dopravní nehody; vyžadují-li to okolnosti, jsou oprávněni zastavovat jiná vozidla,

b) oznámit, v případech stanovených tímto zákonem, nehodu policii; došlo-li k zranění, poskytnout podle svých schopností první pomoc a k zraněné osobě přivolat poskytovatele zdravotnické záchranné služby

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

nezbytné dodržovat pro snížení následků dopravní nehody a hlavně eliminaci následků na zdraví vznikem druhotné nehody nárazem do stojícího autobusu.

Pedagogičtí pracovníci jsou povinni se postarat o zajištění bezpečí dětí/žáků, které doprovázejí a za které nesou odpovědnost. V okamžiku, kdy autobus převážející skupinu dětí/žáků zastaví pro poruchu nebo nehodu na dálnici, je nezbytné postupovat velmi rychle, ale organizovaně, k ochraně zdraví a životů dětí/žáků. Především se jedná o okamžité a co nejrychlejší opuštění vozidla s tím, že zavazadla zůstanou v autobusu. Při vystupování z autobusu je na doprovázejícím pedagogickém dozoru, aby zajistil bezpečnost při vystupování – stojí u dveří, má oblečenou reflexní vestu a směřuje děti/žáky za svodidla s tím, že se všichni shromáždí co nejdále od svodidel pro případ, že by došlo k druhotnému nárazu do stojícího vozidla. U svodidel asistuje druhý doprovod a pomáhá s překonáním svodidel. Dětem, ale i mladším žákům, musí pomoci překonat svodidla druhý pedagogický doprovod, který má na sobě oblečenou reflexní vestu. Osoby menšího věku svodidla samy nepřekonají. Nestačí stát jen za svodidlem, ale skupina se musí shromáždit alespoň 50 metrů od svodidel, kde by měla být v relativním bezpečí. V případě opuštění autobusu by měl být alespoň pedagogický doprovod označen reflexní vestou. V žádném případě nesmí skupina přebíhat přes dálnici na druhou stranu.

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

VÝSTUP Z VOZIDLA – HYGIENICKÁ ZASTÁVKA

Méně pravděpodobná situace je, že v levém jízdním pruhu dojde k nehodě nebo poruše autobusu. V tomto případě cestující nesmí opustit vozidlo. Doprovod ihned kontaktuje Policii ČR – linka 112 a skupina vyčká na příjezd policejní hlídky ve vozidle. Zůstat v autobusu je v tomto případě bezpečnější.

Při zastavení autobusu z důvodu hygienické přestávky, kvůli bezpečnostní přestávce řidiče autobusu (nařízení ES 561/2006) nebo ukončení cesty do určeného místa, je zapotřebí velké obezřetnosti. Malí cestující jsou v tento okamžik velmi nepozorní (těší se na další akce) a snadno může dojít ke zranění. Je nezbytností dětem/žákům vysvětlit, jak se musí chovat po opuštění autobusu: zůstat stát podél vozidla, nikam neodcházet a v případě hygienické přestávky vyčkat pokynů pedagogů, kam mohou odejít a kam nesmí pro vlastní bezpečnost vstoupit. Pro výstup dětí/žáků je vhodné požádat řidiče o otevření pouze jedné dveří k výstupu.

Pedagog stojí u dveří vozidla, počítá děti/žáky, kteří opouštějí vozidlo, a shromáždí je vedle vozidla. Pokud je jako dozor nad žáky více pedagogických pracovníků nebo pracovníků zodpovědných za výkon dozoru nad dětmi/žáky, rozdělí si činnost. Jeden vykonává dozor nad cestujícími, kteří zůstali ve vozidle, a další provádí dozor nad bezpečností dětí/žáků pohybujících se mimo vozidlo.

Je vhodné, pokud to lze udělat, rozdělit vystupující děti/žáky na dívky a chlapce a nechat je z vozidla

Opustit autobus a vystoupit do bezpečí za středová svodidla je zcela nereálné – mezera mezi středovými svodidly nepojme všechny cestující z autobusu a vystoupení z vozidla do jízdního pruhu je velkým hazardem. Pokud by se cestující chtěli dostat na druhou stranu dálnice, je vysoké nebezpečí sražení projíždějícími vozidly.

Ve většině případů mají meziměstské autobusy dvoje dveře, k nástupu a výstupu.

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

VÝSTUP Z VOZIDLA – CÍLOVÁ STANICE

vystupovat odděleně. Pedagog odchází s první skupinou na místo, které je vhodné pro toaletu a v dostatečné vzdálenosti od autobusu. Vymezí dětem/žákům prostor, kde se mohou pohybovat a vyčká na celou skupinku, která se vzdálila. Po překontrolování, zda jsou všichni zpět, odchází společně k autobusu. A totéž se opakuje s druhou skupinou. Ve většině případů bývá jako dozor nad školními dětmi ustanoven jeden muž a jedna žena. Doporučuje se rozdělit dozor nad dětmi/žáky podle genderové příslušnosti. Pro děti je situace odlišná jen s tím, že odchází po malých skupinách pro lepší kontrolu.

Výstup z vozidla v cílové stanici je místem, kde je nezbytné vyvinout maximální obezřetnost: Děti i žáci mají tendenci zapomenout svoje osobní věci v autobusu. Proto je nezbytností upozornit všechny cestující, ať si vezmou vše, co si do autobusu přinesli. Před zastavením autobusu pedagog projde mezi dětmi s pytlem na odpad a vybere veškeré odpadky, které děti stačily během jízdy vytvořit. Jako první vystupuje opět pedagog a kontroluje počty vystupujících dětí/žáků. Druhý pedagog kontroluje čistotu ve vozidle a zda v přihrádkách nezůstaly osobní věci dětí/žáků. Mezitím řidič vozidla vyloží zavazadla k autobusu. Pedagog musí mnohdy pomoci se zavazadly žákům na I. stupni ZŠ, případně o pomoc požádat personál zařízení.

Obvykle je v rekreačních zařízeních k dispozici vozík na převážení kufrů – především děti kufr neunesou.

Obr. 25:

Výstup z autobusu

PŘEPRAVA AUTOBUSEM DÁLKOVÉ PŘEPRAVY

Je s tím zapotřebí dopředu počítat a rozdělit si úkoly: jeden provádí dozor nad dětmi/žáky a druhý (ev. další) pomáhá se zavazadly.

Děti/žáci odchází společně k místu, které bylo oznámeno rodičům jako cílová stanice výletu, nebo do ubytovacího zařízení.

V cílové stanici doprovod děti/žáky přepočítá, rozloučí se a předá rodičům (děti a žáky mladšího školního věku) – pokud je výlet ukončen.

Teprve teď odjíždí autobus.

Příloha I

Použité zdroje

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích (o silničním provozu)

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=361%2F2000>

Aktualizovaný text zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, s výkladem, platný od 1. října 2018.

Dostupné z: https://www.ibesip.cz/getattachment/Tematicke-stranky/Pravidla-silnicniho-provozu/361_01_10_2018.pdf

Vyhláška č. 294/2015 Sb., kterou se provádí zákon o provozu na pozemních komunikacích.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-294>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon>

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné docházky, ve znění pozdějších předpisů.

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/novela-vyhlasky-c-48-2005-sb-o-zakladnim-vzdelavani-a>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/novela-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich>

Bušta, P., J. Kněžínek. Zákon a silničním provozu, ve znění 42 novel s komentářem: Praha 2016. ISBN 978-80-906024-1-0.

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Praha 2005, č.j.: 37 014/2005-25

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-deti-zaku-a-studentu-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-zrizovanych-ministerstvem-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

Zákoník práce č. 262/2006

ČÁST JEDENÁCTÁ – Náhrada majetkové a nemajetkové újmy

HLAVA I – PREVENCE

HLAVA II – POVINNOSTI ZAMĚSTNANCE K NÁHRADĚ ŠKODY

Vybrané § 248 – § 275, § 250, §252 a 255

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-20190701>

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i. (CDV)

Datum: listopad 2019

Autor: Mgr. Zuzana Strnadová

Distribuce: CDV

© Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.

ISBN 978-80-88074-71-7

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.
Líšeňská 33a
636 00 Brno
www.cdv.cz

